

Dini rəhbərlər və zoraki ekstremizm: qabaqlayıcı tədbirlərlə bağlı çətinliklər

Aprelin 26-da BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumu çərçivəsində "Dini rəhbərlər və zoraki ekstremizm: qabaqlayıcı tədbirlərlə bağlı çətinliklər" mövzusunda bölmə iclası keçirilib.

Iclasın moderatoru Sühl Namine Dinlərin Dünya Konfransının baş katibi **William F. Vendli** forumun əhəmiyyətini və burada müzakirə olunan məsələlərin vacibliyini qeyd edib. O bildirib ki, iclasın əsas məqsədi ekstremizmin qarşısının alınması üçün atılacaq addımların müyyəyen edilməsidir. William F. Vendli dini icmaların öz səylərini birləşdirək dini ekstremizmle mübarizə aparmalarının əhəmiyyətini vurğulayıb. Qeyd edilib ki, dinlər özüyündə sülhə yönəlmış yanaşma eks etdirir. Dünyada sülh ideyası daha geniş yayılmışdır. Hər bir dini icma öz xüsusiyyətini saxlamalı və yaxşı cəhətlərini digərləri ilə bölüşməlidir.

William F. Vendli bildirib ki, forumda bir çox dini icma rəhbərləri bir araya gələrək dini ekstremizmle mübarizə yollarının tapılmasına səylər göstərilərlər. Müvafiq çətinlikdən çıxməq üçün bərpaedici tədbirlər araşdırılır.

Qafqaz Məsələmanları idarəsinin sədri Seyxülişəm **Allahşükür Paşaşadə** bugünkü forumun dünyada sülhün və əmin-amanlığın, multikulturalizmin, mədəniyyətlər və sivilizasiyalar arasında əlaqələrin möhkəmənməsine öz töhfəsini verəcəyinə eminliyini ifadə edib.

Seyxülişəm bildirib ki, dünyanın siyasi, iqtisadi və dini zəmindən narahat gündəm yaşadığı bir dövrde BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının növbəti forumunun Bakıda keçirilməsi əlamətdar hadisədir. Çünkü tarixən çoxmillətli və çoxkonfessiyali bir ölkə, milli, dini tolerantlıq və multikultural ənənələr diyarı olan Azərbaycanda sülh məramının və qarşılıqlı ehtiram məfkurəsinin bəşəriyyətə bəyan edilməsi üçün dövlət tərəfindən hər cür şərait yaradılıb. Azərbaycan torpaqlarında müsəlmanlarla yanaşı, pravoslavlar, kataliklər, yəhudilər və digər etiqad sahibləri əsrlər boyu dinc yanaşı, bir ailə kimi yaşayır, ibadət və mərasimlərini sərbəst şəkildə icra edirlər. Azərbaycan müxtəlif sivilizasiyalar arasında tarixən oynadığı mənəvi körpü rolunu bu gün də layiqli şəkildə davam etdirir. Biz hesab edirik ki, müasir dövrde milli və dini zəmindən baş verən münaqışlərə qarşı ənənəvi dinlərin sülh, ədalət, mənəvi-əxlaqi prinsipləri ilə yanaşı, Azərbaycanın uğurlu birgəyəşayış modelindən istifadə etmək məqsədəməvafiq olardı.

Azərbaycanda daxili sabitliyin mövcud olduğunu deyən Allahşükür Paşaşadə burada siyasi iradənin böyük önem daşıdığını söyləyib. Ölkəmizdə milli və dini tolerantlıq dövlət səviyyəsində dəsteklənir. Dindövlət münasibətlərinin əsasını xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev qoymuşdur və hazırda yüksək səviyyədə davam və inkişaf etdirilir. Prezident İlham Əliyev dünya miq-

yasında multikulturalizm ideyasının fəal təbliğatçısı, mədəniyyətlərarası əməkdaşlığı dair Bakı Prosesinin müəllifidir. Prezident İlham Əliyev 2016-ci ilin "Multikulturalizm ili" elan edilməsinin təşəbbüskarıdır. Bakı artıq mədəniyyətlərarası, dirlərarası dialoqa dair mötəbər beynəlxalq tədbirlərin, o cümlədən Dünya Dini Liderlərinin Sammitinin keçirildiyi ənənəvi məkana çevrilib. Tolerantlıq ənənələrimizin, mədəni-mənəvi irsimizin təbliğində Heydər Əliyev Fonduun müstəsna xidmetləri vardır.

Azərbaycanda müxtəlif dini mənsubiyətə malik vətəndaşlar dövlətin diqqətini, maddi və mənəvi qayğısını, himayəsini eyni dərəcədə hiss edirlər. Məscid, kilsə, sinaqoq və digər dini məbədlər dövlətimizin dəstəyi ilə təmir və bərpa olunur, yeniləri inşa edilir. Dövlət başçısı müxtəlif dini ibadətgahları bayram və mərasimlər zamanı ziyarət edir, dini icmaların istək və arzularına qayğı ilə yanaşır.

Qafqaz Məsələmanları idarəsinin sədri diqqətə çatdırıb ki, ekstremizm təzahürlərini önleyə biləcək multikultural həyat tərzini Azərbaycan dövləti bir daha qloballaşan dünyaya təqdim edir.

Iran Qadın Həmrəylik Assosiasiyasının baş katibi **Fatime Haşemi Rəfsəncanı** zoraklığa qarşı mübarizədə dünyada hər kəsin səfərbər olmasının vacibliyini qeyd edib. Vurğulayıb ki, dini şurə altında tərədilən zoraklıqlara qarşı mübarizə aparılmalıdır. Dinlər arasında fərqlə olmasına baxmayaraq, onları sülh, dostluq, əməkdaşlıq bağlayır.

Dini ekstremizmle mübarizədə medianın rolundan danışan Fatime Haşemi Rəfsəncanı deyib ki, onlar bu baxımdan insanların biliklərinin artırılmasında üstünlüyə malikdir. Qeyd edilib ki, din insanlar arasında zoraklığa getirib çıxarmamalıdır.

Abuja Baş yepiskopu Kardinal **Con Onaiyekan** birgə yaşayışın müasir dönyamızın reallığı olduğunu söyləyib. O, insanlara bir arada yaşamağa cəhd etməyi tövsiyə edib. Ele bir inklüziv cəmiyyət yaradılmalıdır ki, insanlar özlərini bərabər hiss etsinlər. Azlıqları qəbul etmək və başa düşmək lazımdır. Yığcam qruplar tanınmalıdır, onlara hörmətlə yanaşılmalıdır.

Zoraki dini ekstremizmə qarşı mübarizənin vacibliyindən söz açan Kardinal Con Onaiyekan bütün cəmiyyətlərin bu sahədə olan şüur seviyyəsinin artırılmasının əhəmiyyətini qeyd edib. Vurğulayıb ki, hər kəsin seçiminə hörmətlə yanaşılmalıdır. İnsanlar azad şəkildə seçimləni etməlidirlər.

Forumun mövzusunun önemini qeyd edən Al-Azhari Universitetinin professoru **Kamal Boraiqa Abdelsalam** ekstremizmle mübarizədə dini liderlərin ata biləcəyi praktiki addımlar haqqında danışıb. O bildirib ki, hazırda dünyada çox gərgin vəziyyət mövcuddur. Cəmiyyətlərdə sülhün bərqərar olmasının əhəmiyyəti vacibdir.

Kamal Boraiqa Abdelsalam zoraki hallarla mübarizə üçün görülən işlərdən söz açaraq qeyd edib ki, din xadimləri bu sahədə öz məsuliyyətlərini hiss etməlidirlər. O, insanlar arasında müxtəlifliyin qaçılmaz olduğunu deyib.

Sonra Azərbaycanda fəaliyyət göstərən müxtəlif dini qurumların rəhbərləri çıxış edərək ölkəmizdə tolerantlıq sahəsində görülen işləri yüksək qiymətləndiriblər. Onlar qeyd ediblər ki, Azərbaycan müxtəlif dinlərə mənsub insanların yaşaya biləcəyi ən gözəl ölkədir. Ona görə ki, burada yaşayan azsaylı xalqlar Azərbaycanın tamhüquqlu vətəndaşlarıdır və bu, heç bir ölkədə yoxdur. İstər sünnülərin, istərsə də şiələrin bir yerdə vəhdət namazı qılmayı Azərbaycanın tolerant ölkə olduğunu bir daha təsdiq edir.

Iclas işini mövzu ətrafında müzakirələrle davam etdirib.